NUTRISCORE
FAKTY

RAPORT

RAPORT NA TEMAT SYSTEMU NUTRI-SCORE ANALIZA ARGUMENTÓW PRAWNYCH I PRAKTYCZNYCH

RAPORT

RAPORT NA TEMAT SYSTEMU NUTRI-SCORE ANALIZA ARGUMENTÓW PRAWNYCH I PRAKTYCZNYCH

Warszawa 2022

Joanna Olszak i Izabela Tańska

Doradcy ds. Prawa Żywnościowego
DORADZTWO REPREZENTACJA SZKOLENIA
UL. PUŁAWSKA 2, 02-566 WARSZAWA
www.igifc.pl igifc@igifc.pl

IGIFOOD CONSULTING

SPIS TREŚCI

NUTRI-SCORE – INFORMACJE OGÓLNE 2

ZAŁOŻENIA I CELE SYSTEMU NUTRI-SCORE 2

OBLICZENIA I ZASADY DEKLARACJI NA ETYKIETACH 3

OGÓLNE ZASADY STOSOWANIA NUTRI-SCORE 6

WSPÓŁPRACA URZĘDÓW PAŃSTW, KTÓRE PRZYJĘŁY NUTRI-SCORE 7

NUTRI-SCORE – POD KTÓRE PRZEPISY PRAWA ŻYWNOŚCIOWEGO PODLEGA? 9

STOSOWANIE NUTRI-SCORE W POLSCE – OCENA ZGODNOŚCI Z PRZEPISAMI 14

NUTRI-SCORE – PRZEGLĄD ARGUMENTÓW PRAWNYCH I PRAKTYCZNYCH DOTYCZĄCYCH STOSOWANIA NUTRI-SCORE 17

INICJATYWY KE DOTYCZĄCE ZAMIESZCZANIA TREŚCI NA FRONCIE OPAKOWAŃ ŻYWNOŚCI 20

CZY NUTRI-SCORE MOŻE STAĆ SIĘ OBOWIĄZKOWYM OZNACZENIEM W UE? 28

NUTRI-SCORE – INFORMACJE OGÓLNE

ZAŁOŻENIA I CELE SYSTEMU NUTRI-SCORE

1. Nutri-Score (dalej „Nutri-Score" lub „System") to kolorystyczne oznaczenie graficzne i literowe (od litery A do litery E, w kolorach od ciemnozielonego do ciemnopomarańczowego[1]) zamieszczane na froncie opakowań żywności, które informuje o ogólnej wartości żywieniowej produktu.

2. Nutri-Score został wdrożony we Francji w 2017 r. Jego podstawę stanowią prace zespołu eksperckiego pod kierownictwem prof. Serge'a Hercberga oraz francuskiej Agencji ds. Żywności, Środowiska, Bezpieczeństwa i Higieny Pracy (ANSES – Agency for Food, Environmental and Occupational Health and Safety) i Rady ds. Zdrowa Publicznego (HCSP – High Council for Public Health). Nadzór nad Systemem sprawuje francuska Agencja ds. Zdrowia Publicznego (Santé Publique France, dalej „Sante"[2]) podległy organ francuskiego Ministerstwa Zdrowia. Dwa bazowe dokumenty dotyczące stosowania Systemu to:
   a. Usage Regulation[3] (dalej „UR", oryginał w języku francuskim, dostępny także w języku angielskim),
   b. NUTRI-SCORE FREQUENTLY ASKED QUESTIONS[4].

---

[1] Takie jest nazewnictwo kolorów w dokumentach bazowych dot. Systemu, choć w palecie kolorów „ciemnopomarańczowy" jest w rzeczywistości kolorem czerwonym – Luminous red.

[2] Służba zdrowia jest we Francji wyodrębniona i niewłączona do służby państwowej (jest to rozwiązanie nietypowe). Jest ona jednak podporządkowana przepisom zawartym w statucie generalnym służby publicznej. Źródło: Charakterystyka służby publicznej we Francji, Magdalena Michalak, 2017, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.

[3] CONDITIONS OF USE OF THE « NUTRI-SCORE » LOGO Version dated 8 of September 2021 and approved by Santé Publique France.

[4] UPDATED 21/07/2021.

3. Zgodnie z założeniami Nutri-Score ma ułatwić konsumentom zrozumienie informacji o wartości odżywczej żywności i dzięki temu wesprzeć ich w dokonywaniu bardziej świadomych wyborów[5]. Ma stanowić uzupełnienie znakowania wartością odżywczą obowiązkowego na mocy rozporządzenia 1169/2011[6]. W szczególności Nutri-Score ma pomóc w wyborze zdrowszej opcji w ramach tej samej grupy produktów lub podobnych grup, które konsumenci wybierają na potrzeby danego posiłku (np. kategoria produktów śniadaniowych).

4. Od 2017 r. także inne kraje zdecydowały się na przystąpienie do stosowania lub oficjalne poparcie Systemu na swoich rynkach: Belgia (2018), Szwajcaria (2019), Niemcy (2020), Luksemburg (2020) i Holandia (2021)[7].

5. System polega na preferencyjnym traktowaniu składników odżywczych powszechnie uznawanych za korzystne dla zdrowia oraz na informowaniu o zawartości składników, których spożycie powinno być ograniczone.

OBLICZENIA I ZASADY DEKLARACJI NA ETYKIETACH

6. Oznaczenie Nutri-Score wyliczane jest na podstawie tzw. punktacji Raynera, w której uwzględnia się zawartość w 100 g lub 100 ml energii oraz wybranych składników, przy czym należą do nich:
   a. składniki odżywcze (cukry, kwasy tłuszczowe nasycone, błonnik, białko, sód) deklarowane w ramach znakowania wartością odżywczą na etykietach, jak też
   b. wybrane składniki produktu – deklarowane na etykietach w wykazie składników (np. owoce, warzywa, orzechy, strączkowe, oleje: rzepakowy, z orzechów włoskich oraz oliwa z oliwek).

7. System za najbardziej pożądane w diecie promuje produkty, które mogą być opatrzone literą A i ciemnozielonym kolorem. Najmniej korzystne w oparciu o założenia Systemu są produkty z literą E i ciemnopomarańczowym kolorem.

8. Nutri-Score przypisuje produktowi punkty:
   a. od 0 do 10 punktów – za wartość energetyczną oraz składniki, których ilość w diecie należy ograniczać, czyli: kwasy tłuszczowe nasycone, cukry i sól,
   b. od 0 do 5 punktów – za składniki korzystne, których spożycie należy promować – należą do nich: błonnik, białko, owoce, warzywa, rośliny strączkowe, orzechy, oleje: rzepakowy, z orzechów włoskich oraz oliwa z oliwek.

---

[5] https://www.santepubliquefrance.fr/en/nutri-score.

[6] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylenia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz. U. UE. L. z 2011 r. Nr 304, str. 18 z późn. zm.), dalej „rozporządzenie 1169/2011".

[7] https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/en/search/?trisaction=search.detail&year=2021&num=530.

Aby ustalić wartość oznaczenia – czyli literę od A do E – dla danego produktu, należy od sumy punktów, które uzyskały składniki do ograniczenia, odjąć sumę punktów, które uzyskały składniki promowane.

9. Na podstawie wyniku (od -15 do +40 punktów) produkt klasyfikuje się do jednej z pięciu klas wartości: od A do E. Im niższy jest wynik, tym oznaczenie **wskazuje na wyższą wartość żywieniową produktu**.

10. Model wyliczania oznaczenia jest jednolity dla większości środków spożywczych (tzw. klasyczny model wyliczenia). Wyjątki stanowią sery, tłuszcze roślinne i zwierzęce oraz napoje (produkty różniące się charakterem i poziomem spożycia od innych). Dla tych kategorii sposób wyliczenia oznaczenia jest nieco inny. I tak w klasycznym modelu wyliczenia zawartość białka jest uwzględniana lub nie – zależnie od sumy punktów za składniki negatywne. W przypadku serów ilość białka uwzględniana jest zawsze (niezależnie od sumy punktów za składniki negatywne). W przypadku tłuszczów uwzględnia się z kolei stosunek nasyconych kwasów tłuszczowych do całkowitej zawartości tłuszczu[8].

11. Poniżej przedstawiono podstawowe zasady przypisywania punktów za składniki negatywne (Tabelka 1) i pozytywne (Tabelka 2). Tabelki pochodzą z UR.

Tabelka 1. *Punktacja za składniki negatywne*

liczba punktów	gęstość energetyczna (kJ/100 g)	zawartość cukrów (g/100 g)	zawartość nasyconych kwasów tłuszczowych (g/100 g)	zawartość soli (mg/100 g)[1]
0	≤ 335	≤ 4,5	≤ 1	≤ 90
1	> 335	> 4,5	> 1	> 90
2	> 670	> 9	> 2	> 180
3	> 1005	> 13,5	> 3	> 270
4	>1340	> 18	> 4	> 360
5	> 1675	> 22,5	> 5	> 450
6	> 2010	> 27	> 6	> 540
7	> 2345	> 31	> 7	> 630
8	> 2680	> 36	> 8	> 720
9	> 3015	> 40	> 9	> 810
10	> 3350	> 45	> 10	> 900

[1] „sól" oznacza równoważną zawartość soli obliczoną z użyciem wzoru: sól = sód × 2,5

[8] Usage Regulation – str. 22.

Tabelka 2. *Punktacja za składniki pozytywne*

liczba punktów	zawartość owoców, warzyw, roślin strączkowych, orzechów, oleju rzepakowego, z orzechów włoskich oraz oliwy z oliwek (%)	zawartośc błonnika	zawartość nasyconych kwasów tłuszczowych (g/100 g)
0	≤ 40	≤ 0,9	≤ 1,6
1	> 40	> 0,9	> 1,6
2	> 60	> 1,9	> 3,2
3	-	> 2,8	> 4,8
4	-	> 3,7	> 6,4
5	> 80	> 4,7	> 8,0

12. W przypadku napojów (w tym również soków owocowych) pierwsze 3 kolumny z Tabelki 1 zawierające składniki negatywne NIE SĄ STOSOWANE, zamiast ich należy uwzględnić poniższe wartości (pozostałe kolumny z Tabelki 1 i 2 mają zastosowanie):

liczba punktów	gęstość energetyczna (kJ/100 g lub 100 ml)	zawartość błonnika (g/100 g lub 100 ml)	zawartość owoców, warzyw, roślin strączkowych, orzechów, oleju rzepakowego, z orzechów włoskich oraz oliwy z oliwek (%)
0	≤ 0	≤ 0	≤ 40
1	≤ 30	≤ 1,5	
2	≤ 60	≤ 3	> 40
3	≤ 90	≤ 4,5	
4	≤ 120	≤ 6	> 60
5	≤ 150	≤ 7,5	
6	≤ 180	≤ 9	
7	≤ 210	≤ 10,5	
8	≤ 240	≤ 12	
9	≤ 270	≤ 13,5	
10	> 270	> 13,5	> 80

13. Relacja pomiędzy liczbą punktów a odpowiednią literą podawaną w oznaczeniu żywności oraz napojów w ramach Nutri-Score została przedstawiona w Tabelce 3 poniżej.

[8] Usage Regulation – str. 22.

Tabelka 3. *Relacja pomiędzy liczbą punktów a wskazaniem litery w logo Nutri-Score*

liczba punktów		ocena Nutri-Score
produkty spożywcze	napoje	
min – 1	woda	NUTRI-SCORE A B C D E
0 – 2	min – 1	NUTRI-SCORE A B C D E
3 – 10	2 – 5	NUTRI-SCORE A B C D E
11 – 18	6 – 9	NUTRI-SCORE A B C D E
19 – max	10 – max	NUTRI-SCORE A B C D E

OGÓLNE ZASADY STOSOWANIA NUTRI-SCORE

14. Nutri-Score nie może być stosowany w odniesieniu do:
   a. żywności nieopakowanej,
   b. napojów alkoholowych powyżej 1,2% alkoholu,
   c. suplementów diety,
   d. żywności uregulowanej w przepisach rozporządzenia 609/2013 (żywność dla określonych grup konsumentów).

15. Stosowanie Nutri-Score wymaga zamieszczenia informacji o wartości odżywczej (wg wymogów rozporządzenia 1169/2011). Zatem środki spożywcze zwolnione z obowiązku znakowania wartością odżywczą (wskazane w załączniku V do ww. rozporządzenia), w oznakowaniu których nie podano wartości odżywczej dobrowolnie, także nie mogą być oznaczane Nutri-Score. Wśród produktów wskazanych w załączniku V są m.in.: produkty nieprzetworzone, które zawierają pojedynczy składnik lub pojedynczą kategorię składników; oraz produkty przetworzone, w przypadku których jedynym procesem przetwarzania, jakim je poddano, jest dojrzewanie i które obejmują pojedynczy składnik lub pojedynczą kategorię składników.

16. Podmioty prowadzące przedsiębiorstwo spożywcze (dalej „FBO" – Food Business Operators) zainteresowane stosowaniem Nutri-Score muszą się zarejestrować, podając dane firmy oraz rodzaje i marki produktów, na których planują zamieszczać logo.

17. Procedura rejestracji[9] różni się w zależności od tego, na jakich rynkach FBO planuje dystrybuować produkty oznaczone logo Nutri-Score:
   a. odrębna procedura rejestracji dotyczy dystrybucji wyłącznie na rynku francuskim,
   b. dla rynków innych krajów jest tzw. procedura międzynarodowa.

   Różnice mogą wynikać z bardziej rygorystycznych wymagań na rynku francuskim (m.in. w zakresie kontroli oraz zasad posługiwania się oznaczeniem poza etykietami, do celów promocyjnych).

[9] Rejestracja pod linkiem: https://www.demarches-simplifiees.fr/commencer/nutri-score_enregistrement_france lub https://www.demarches-simplifiees.fr/commencer/ns_international_registration_procedure.

18. Procedura rejestracji kończy się otrzymaniem elektronicznego potwierdzenia od Sante wraz z plikami pozwalającymi na użycie logo.

19. Stosowanie logo Nutri-Score nie wymaga wniesienia opłaty, ale musi być zgodne z zasadami wskazanymi w dokumencie bazowym UR (pkt 2), co FBO deklarują w trakcie rejestracji.

20. Logo Nutri-Score jest unijnym znakiem towarowym zarejestrowanym przez Sante w Urzędzie Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO). Stosując logo Nutri-Score, należy przestrzegać nie tylko warunków użytkowania znaku towarowego określonych przez właściciela znaku towarowego, ale także uwzględnić ogólne zasady ochrony znaków towarowych, których należy przestrzegać zgodnie z przepisami prawa.

WSPÓŁPRACA URZĘDÓW PAŃSTW, KTÓRE PRZYJĘŁY NUTRI-SCORE

21. Większość krajów, które zdecydowały się na rekomendowanie Nutri-Score, notyfikowała do KE krajowe akty prawne w tym zakresie (brak notyfikacji ze strony Hiszpanii i Szwajcarii – członka EOG). Urzędy tych krajów, odpowiedzialne za wdrażanie Nutri-Score, podjęły współpracę (w ramach dwóch komitetów: organizacyjnego – Steering committee, i naukowego – Scientific committee) mającą na celu ułatwienie wdrażania Nutri-Score przez FBO, dotarcie do mniejszych przedsiębiorców oraz nawiązanie relacji z konsumentami. Zatem kraje: Francję, Belgię, Niemcy, Szwajcarię, Hiszpanię, Holandię i Luksemburg, określono jako „oficjalnie zaangażowane w Nutri-Score" (skrót: COEN). Hiszpania poparła System, choć nie przyjęła jeszcze krajowych przepisów dotyczących jego stosowania (głosy sprzeciwu są liczne w tym kraju).

    Jak wynika z Porozumienia COEN[10], wymienione kraje zrealizowały procedury legislacyjne zgodnie z przepisami krajowymi i właściwymi przepisami unijnymi:

    a. „The participating countries from the EU and the European **region have regulated the legal authorisation for Nutri-Score in their respective national laws, in line with applicable EU regulations. These legal provisions are notified to the European Commission when relevant**.
    b. For the purpose of this general agreement, „COEN" means: the countries which have officially entered into a notification procedure with the European Commission or for countries outside the EU, which have enacted the relevant regulation in accordance with their national law.

[10] International commitment of participating countries of Nutri-Score – General agreement & governance structure – January 202 (dalej „Porozumienie").

22. Posiedzenie komitetu naukowego złożonego z maksymalnie dwóch niezależnych naukowców z danego kraju COEN miało miejsce w styczniu 2021 r., a jego celem było rozwijanie Nutri-Score i jego dopasowanie do aktualnych zaleceń żywieniowych, jak też zachowań konsumentów w krajach COEN.

23. Członkowie komitetu naukowego mają wspierać wdrażanie Nutri-Score w zakresie: żywienia, zdrowia publicznego, składu żywności, wartości odżywczej i znakowania wartością odżywczą, profili żywieniowych i badań epidemiologicznych. Ich zadaniem jest ocena modyfikacji algorytmu służącego do obliczeń w ramach NS pod kątem naukowym, jak też odpowiadanie na pytania konsumentów, producentów i stowarzyszeń.

24. Ww. komitet NIE MOŻE m.in. opracowywać nowych zaleceń żywieniowych, modyfikować głównych założeń algorytmu (np. algorytm nie może uwzględniać składników odżywczych, **które nie są częścią zasadniczej deklaracji wartości odżywczej, takich jak witaminy lub składniki mineralne**; obliczenia muszą odnosić się do 100 g/100 ml, a nie porcji, i powinny pozostać jednakowe dla wszystkich kategorii produktów, z wyjątkiem kategorii szczególnych, np. napojów).

25. **Założeniem międzynarodowej koordynacji wdrażania Nutri-Score jest zagwarantowanie równych praw krajów COEN do podejmowania decyzji**, które mają być wiążące dla właściciela znaku towarowego. Prawa do znaku mają być przeniesione z Sante na jego następcę. Zakłada się, że będzie nim międzynarodowe stowarzyszenie non-profit utworzone zgodnie z prawem belgijskim (lub podmiot działający na innej podstawie prawnej, jak np. Europejskie Zgrupowanie Interesów Gospodarczych).

26. Zatem poprzez swoich przedstawicieli kraje COEN mają mieć wpływ na modyfikacje zasad stosowania Nutri-Score przy założeniu, że zostaną one zaakceptowane przez komitet naukowy.

27. Kraje COEN w ramach Porozumienia zobowiązały się m.in. do respektowania zasad Nutri-Score i współpracy przy jego wdrażaniu, ale także do:
    a. przygotowania dokumentów dotyczących warunków stosowania Nutri-Score i przewodnika „Pytania i odpowiedzi" w językach krajów COEN (i do ich aktualizacji w przypadku zmian),
    b. współdziałania w stworzeniu międzynarodowej platformy rejestracyjnej dla FBO,
    c. stworzenia biura informacyjnego, niezbędnego do wdrażania systemu w poszczególnych krajach (stanowiącego punkt kontaktowy dla przedsiębiorców),
    d. zbierania zapytań od zainteresowanych podmiotów,
    e. organizowania akcji związanych z wdrażaniem Nutri-Score,
    f. monitorowania stosowania logo Nutri-Score.

NUTRI-SCORE – POD KTÓRE PRZEPISY PRAWA ŻYWNOŚCIOWEGO PODLEGA?

28. Podstawa prawna stosowania logo Nutri-Score w oznakowaniu i reklamie żywności jest przedmiotem wielu dyskusji, ponieważ aktualnie nie ma jednoznacznego stanowiska w tej sprawie. Nie podlega wątpliwości, że Nutri-Score stanowi informację na temat żywności. Jednocześnie zakwalifikowanie tej informacji do właściwej kategorii jest kluczowe do wskazania, które wymogi prawne powinny być wdrożone, aby Nutri-Score mógł być stosowany.

29. Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ust. 2 lit. a) rozporządzenia 1169/2011 „informacje na temat żywności" oznaczają „informacje dotyczące danego środka spożywczego udostępniane konsumentowi finalnemu za pośrednictwem etykiety, innych materiałów towarzyszących lub innych środków, w tym nowoczesnych narzędzi technologicznych lub przekazu ustnego".

30. Spośród szeregu informacji zamieszczanych na etykietach żywności można wyróżnić informacje obowiązkowe zdefiniowane następująco w art. 2 ust. 2 lit. c): „obowiązkowe informacje na temat żywności" oznaczają dane szczegółowe, które muszą być przekazane konsumentowi finalnemu zgodnie z przepisami unijnymi"; np. nazwa środka spożywczego, wykaz składników, zawartość netto.

31. Informacje na temat żywności, których przekazanie nie jest wymagane przepisami unijnymi, stanowią informacje dobrowolne. Tego rodzaju komunikaty kierowane do konsumentów muszą spełniać wymogi art. 36 rozporządzenia 1169/2011, tj.:

a. nie mogą wprowadzać konsumenta w błąd, o czym mowa w art. 7,

b. nie mogą być niejednoznaczne ani dezorientować konsumenta, oraz

c. muszą być, w stosownych przypadkach, oparte na odpowiednich danych naukowych.

32. Celem art. 7, o którym mowa powyżej, jest zapewnienie, że **wszelkie informacje na temat żywności muszą być rzetelne, jasne i łatwe do zrozumienia dla konsumenta, a także, że nie mogą one wprowadzać w błąd**, w szczególności:

01 co do właściwości środka spożywczego, a w szczególności co do jego charakteru, tożsamości, właściwości, składu, ilości, trwałości, kraju lub miejsca pochodzenia, metod wytwarzania lub produkcji,

02 przez przypisywanie środkowi spożywczemu działania lub właściwości, których on nie posiada,

03 przez sugerowanie, że środek spożywczy ma szczególne właściwości, gdy w rzeczywistości wszystkie podobne środki spożywcze mają takie właściwości, zwłaszcza przez szczególne podkreślanie obecności lub braku określonych składników lub składników odżywczych,

04 przez sugerowanie poprzez wygląd, opis lub prezentacje graficzne, że chodzi o określony środek spożywczy lub składnik, mimo że w rzeczywistości komponent lub składnik naturalnie obecny lub zwykle stosowany w danym środku spożywczym został zastąpiony innym komponentem lub innym składnikiem.

33. Wskazane powyżej wymogi, zawarte w artykule 36 ust. 2 rozporządzenia 1169/2011, w sposób ogólny regulują kwestię przekazywania dobrowolnych informacji na temat żywności konsumentom.

34. W przypadku wybranych informacji dobrowolnych konieczne jest spełnienie dodatkowych, szczegółowych wymogów. Na przykład w odniesieniu do **treści, które wskazują lub sugerują szczególne właściwości produktu, jeśli chodzi o jego cechy odżywcze lub korzystny wpływ na zdrowie. Są one szczegółowo uregulowane w rozporządzeniu 1924/2006**[11].

35. Ww. rozporządzenie definiuje „oświadczenie" jako „każdy komunikat lub przedstawienie, które, zgodnie z przepisami wspólnotowymi lub krajowymi, nie jest obowiązkowe, łącznie z przedstawieniem obrazowym, graficznym lub symbolicznym w jakiejkolwiek formie, które stwierdza, sugeruje lub daje do zrozumienia, że żywność ma szczególne właściwości".

36. Jednocześnie każde takie oświadczenie, „które stwierdza, sugeruje lub daje do zrozumienia, że dana żywność ma **szczególne (korzystne) właściwości odżywcze** ze względu na:
    a. energię (wartość kaloryczną), której
        (i) dostarcza,
        (ii) dostarcza w zmniejszonej lub zwiększonej ilości, lub
        (iii) nie dostarcza, lub
    b. substancje odżywcze lub inne substancje,
        (i) które zawiera,
        (ii) które zawiera w zmniejszonej lub zwiększonej ilości, lub
        (iii) których nie zawiera;

    stanowi tzw. oświadczenie żywieniowe.

37. Dobrowolne oznaczenie Nutri-Score – zgodnie z informacjami prezentowanymi przez Sante[12] – wskazuje na wartość żywieniową produktu.

38. Jak wskazano w dokumencie techniczno-naukowym dotyczącym Nutri-Score[13], celem jego stosowania jest lepsze zrozumienie obowiązkowej informacji o wartości odżywczej żywności, która na mocy przepisów rozporządzenia 1169/2011 musi być prezentowana na etykietach, oraz odróżnienie dzięki temu produktów „zdrowszych" od „mniej zdrowych" (odżywczo „lepszych" od „gorszych")[14].

---

[11] Rozporządzenie (WE) nr 1924/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych dotyczących żywności (Dz.U. UE. L. z 2006 r. Nr 404, str. 9 z późn. zm.), dalej „rozporządzenie 1924/2006".

[12] W Usage Regulation – str. 6, Identyfication of the Logo.

[13] NUTRI-SCORE FREQUENTLY ASKED QUESTIONS.

[14] „The Nutri-Score is a graphic scale that divides the nutritional score into 5 classes (expressed by a colour and a letter), the purpose being to help the consumer better see, interpret and understand the nutritional value. The point is not to separate 'good' foods from 'bad' foods, but rather to use the 5 classes to distinguish foods that are healthier from those that are less healthy".

39. Zakładając, że konsument interpretuje logo zgodnie z założeniami Nutri-Score – czyli rozumie, że produkty oznaczone literą A lub B to takie, które mają korzystną wartość żywieniową (z uwagi na określoną ilość składników odżywczych) – to logo z takimi oznaczeniami może stanowić oświadczenie żywieniowe.

40. **W konsekwencji powyższej kwalifikacji prawnej logo Nutri-Score z literami A i B powinno spełniać wymogi rozporządzenia 1924/2006.** Taka interpretacja nie jest też pozbawiona wątpliwości, które wynikają z tego, że logo jako takie nie odnosi się wprost do konkretnych składników odżywczych (a jedynie jest wyliczane na ich podstawie) oraz kryteria służące jego wyliczeniu bazują nie tylko na poziomie zawartości składników odżywczych, ale także składników produktu (jak owoce, warzywa, orzechy).

41. Przypomnijmy, że oświadczenie żywieniowe może mieć formę grafiki i symboli – nie tylko takich, które jasno wskazują na szczególne właściwości odżywcze, ale także sugerujących takie właściwości. Można spodziewać się, że oznaczenie produktu w głównym polu widzenia (na froncie opakowania) zieloną literą A lub B (będącymi w kontrze do ciemnopomarańczowego, ostrzegawczego koloru na drugim końcu skali) wpłynie na jego postrzeganie przez konsumenta jako lepszego – co jest zresztą zgodne z intencją i założeniami systemu Nutri-Score.

42. Jak wynika z art. 1 rozporządzenia 1924/2006, harmonizuje ono „przepisy ustawowe, wykonawcze i działania administracyjne Państw Członkowskich odnoszące się do oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych w celu zapewnienia skutecznego funkcjonowania rynku wewnętrznego przy jednoczesnym zapewnianiu wysokiego poziomu ochrony konsumentów". Ponadto „znajduje zastosowanie do oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych zawartych w przekazach komercyjnych, zarówno w etykietowaniu, przy prezentacji, jak i w reklamach żywności, przeznaczonej dla konsumentów końcowych".

43. Zgodnie z art. 3 rozporządzenia 1924/2006 „oświadczenia żywieniowe i zdrowotne mogą być stosowane przy etykietowaniu, prezentacji i w reklamie żywności wprowadzanej na rynek w Unii jedynie w przypadku, gdy są one zgodne z przepisami tego rozporządzenia".

Ponadto „oświadczenia żywieniowe i zdrowotne nie mogą:

a. być nieprawdziwe, niejednoznaczne lub wprowadzające w błąd,

b. budzić wątpliwości co do bezpieczeństwa lub adekwatności odżywczej innej żywności,

c. zachęcać do nadmiernego spożycia danej żywności lub stanowić przyzwolenia dla niego (...)".

44. Z kolei zgodnie z art. 8 ust. 1 rozporządzenia 1924/2006 „**oświadczenia żywieniowe są dozwolone jedynie w przypadku, gdy są wymienione w załączniku i są zgodne z wymogami określonymi w niniejszym rozporządzeniu**". W załączniku tym wskazano dozwolone do stosowania w UE oświadczenia żywieniowe, wraz z warunkami ich stosowania, na podstawie których dopuszczalne jest również posługiwanie się różnymi treściami oświadczeń przy zachowaniu tego samego sensu dla konsumenta. Stosowanie oświadczeń żywieniowych spoza załącznika jest sprzeczne z przepisami rozporządzenia 1924/2006.

45. Ponadto wg art. 5 ust. 2 ww. rozporządzenia „stosowanie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych jest dopuszczalne tylko w przypadku, gdy można oczekiwać, że przeciętny konsument zrozumie opisane w oświadczeniu korzystne działanie".

46. Powyższą interpretację w zakresie podstaw prawnych do stosowania systemu Nutri-Score potwierdza KE w swoim Sprawozdaniu[15] opublikowanym w maju 2020 r., dotyczącym stosowania dodatkowych form wyrażania i prezentacji informacji o wartości odżywczej:

    1.2. Inne systemy etykietowania dotyczącego wartości odżywczej na przodzie opakowania
    Niektóre systemy oznaczania wartości odżywczej na przodzie opakowania opracowane przez państwa członkowskie lub podmioty prowadzące przedsiębiorstwa spożywcze nie wchodzą w zakres art. 35 rozporządzenia w sprawie informacji o żywności, ponieważ nie powtarzają informacji o wartości odżywczej, ale **przedstawiają ogólną wartość odżywczą żywności (np. za pomocą symbolu lub litery)**. Na podstawie art. 36 rozporządzenia w sprawie informacji o żywności takie systemy uznaje się za „informacje przekazywane na zasadzie dobrowolności", informacje te nie mogą wprowadzać konsumenta w błąd, nie mogą być niejednoznaczne ani dezorientować konsumenta oraz muszą być, w stosownych przypadkach, oparte na odpowiednich danych naukowych. **Jednocześnie, gdy w ramach takiego systemu przypisuje się ogólnie pozytywny przekaz (np. poprzez zielony kolor), spełnia on także definicję prawną „oświadczenia żywieniowego", ponieważ podaje informacje na temat korzystnych wartości odżywczych danej żywności**, jak określono w rozporządzeniu (WE) nr 1924/2006 w sprawie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych dotyczących żywności[7] (rozporządzenie w sprawie oświadczeń). Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie oświadczeń oświadczenia powinny opierać się na danych naukowych, nie mogą wprowadzać w błąd i są dozwolone wyłącznie, gdy można oczekiwać, że przeciętny konsument zrozumie opisane w oświadczeniu korzystne działanie.

Systemy oznaczania wartości odżywczych na przodzie opakowania wchodzące w zakres rozporządzenia w sprawie oświadczeń można stosować na terytorium państwa członkowskiego wyłącznie wówczas, gdy systemy te zostały przyjęte przez dane państwo członkowskie zgodnie z art. 23 rozporządzenia w sprawie oświadczeń, który określa procedurę powiadamiania Komisji".

47. Także sąd niemiecki w Hamburgu[16] w 2019 r. uznał oznaczenie A i B Systemu Nutri-Score za oświadczenie żywieniowe, które nie jest zawarte w załączniku do rozporządzenia 1924/2006 (zatem nie można go stosować, z zastrzeżeniem art. 23).

48. Notyfikacji krajowego aktu prawnego w zakresie stosowania Nutri-Score dokonało większość państw unijnych, które przystąpiły do stosowania systemu Nutri-Score i rekomendują go jako dobrowolny na swoim terytorium[17]. Francja jako pierwsza notyfikowała akt krajowy – w oparciu o art. 35 rozporządzenia 1169/2011 (w 2016 r., czyli na kilka lat przed powstaniem sprawozdania KE, w którym KE uznała Nutri-Score za oświadczenie). Pozostałe kraje unijne notyfikowały przepisy krajowe na mocy rozporządzenia 1924/2006 (art. 8 i 23) oraz rozporządzenia 1169/2011 (ar. 36 i 38).

---

[15] Stan na dzień 15 października 2021 r.

[16] German District Court of Hamburg, case file 411 HK O 9/19.

[17] Stan na dzień 15 października 2021 r.

49. Holandia w notyfikacji z sierpnia 2021 r. potwierdziła klasyfikację Nutri-Score jako oświadczenia żywieniowego, wskazując, że: „Logo ułatwiające wybór żywności Nutri-Score uznaje się za oświadczenie żywieniowe, o którym mowa w art. 2 ust. 2 pkt 4 niniejszego rozporządzenia. Art. 8 ust. 1 rozporządzenia w sprawie oświadczeń dopuszcza wyłącznie oświadczenia żywieniowe wymienione w załączniku do niniejszego rozporządzenia. **Te oświadczenia żywieniowe zawsze odnoszą się wyłącznie do ilości energii żywności lub ilości jednej substancji lub składnika odżywczego. Logo ułatwiające wybór żywności Nutri-Score nie jest odpowiednie do tego celu do dodania do niniejszego załącznika: przy obliczaniu Nutri-Score bierze się pod uwagę cały skład żywności. Art. 23 rozporządzenia w sprawie oświadczeń nakłada na państwo członkowskie obowiązek powiadamiania o stosowaniu oświadczeń na jego terytorium, jeżeli takie oświadczenia nie są zgodne z rozporządzeniem w sprawie oświadczeń**".

50. Z notyfikacji złożonych przez Belgię, Holandię, Niemcy i Luksemburg w sprawie Nutri-Score wynika, że państwa te przedstawiły uzasadnienie przystąpienia do tego Systemu w odniesieniu do krajowego rynku i potrzeb konsumentów. Jest to niezbędne do ustalenia, czy dane dobrowolne oznaczenie ma rację bytu na danym rynku oraz czy będzie zrozumiałe i przydatne do realizacji celów, które mają być osiągnięte dzięki jego obecności na etykietach.

51. Prawidłowe zrozumienie przez konsumentów przekazu, jaki niesie ze sobą Nutri-Score, będący informacją na temat żywności, powinno być warunkiem koniecznym do właściwego posługiwania się nim.

52. Wyniki badania w zakresie rozumienia Nutri-Score dotyczące rynku polskiego, przytoczone na stronie nutriscore.pl, odnoszą się do grupy „135 użytkowników produktów mlecznych w wieku 18-65, którym wyjaśniono sposób czytania Nutri-Score". Bardzo przydatne na potrzeby właściwej oceny Nutri-Score byłyby wyniki badań konsumenckich wskazujące, czy tak samo dobre zrozumienie systemu ma miejsce w przypadku zetknięcia konsumenta z produktem dostępnym w sklepie, opatrzonym oznaczeniem, któremu nie towarzyszy żadne dodatkowe wyjaśnienie.

STOSOWANIE NUTRI-SCORE W POLSCE – OCENA ZGODNOŚCI Z PRZEPISAMI

53. Rozpatrując Nutri-Score jako informację dobrowolną, należy przede wszystkim zapewnić, że będzie ona zrozumiała i niedezorientująca dla konsumentów na rynku, na którym jest stosowana w znakowaniu i prezentacji żywności. Aby ten warunek był spełniony, konsumenci powinni mieć łatwy dostęp do pełnej informacji w zakresie zasad dotyczących wyliczania oznaczenia Nutri-Score (w odniesieniu do różnych kategorii żywności), w zrozumiałym dla siebie języku.

54. Rozpatrując Nutri-Score w kontekście oświadczenia żywieniowego, trzeba stwierdzić, że jego stosowanie w danym kraju UE nie jest zgodne z przepisami rozporządzenia 1924/2006, o ile kraj ten nie przyjął właściwych przepisów, powiadamiając uprzednio Komisję Europejską (KE) o takim zamiarze. Wynika to z faktu, że stosowanie oświadczeń żywieniowych inne niż wskazane w ww. rozporządzeniu narusza jego przepisy.

55. Art. 23 rozporządzenia 1924/2006 stanowi jednak podstawę przyjęcia dodatkowych aktów krajowych w zakresie oświadczeń, określając następujące zasady:

Artykuł 23

Procedura powiadamiania

1. Jeżeli Państwo Członkowskie uważa za konieczne przyjęcie nowego aktu prawnego, powiadamia Komisję i pozostałe Państwa Członkowskie o przewidzianych środkach wraz z ich uzasadnieniem.
2. Komisja zasięga opinii Stałego Komitetu ds. Łańcucha Żywnościowego i Zdrowia Zwierząt ustanowionego na mocy art. 58 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 (zwanego dalej „Komitetem"), jeżeli uważa, że taka konsultacja może być przydatna lub na wniosek Państwa Członkowskiego, i wydaje opinię w sprawie przewidywanych działań.
3. Zainteresowane Państwo Członkowskie **może podjąć przewidziane środki po upływie sześciu miesięcy od powiadomienia, o którym mowa w ust. 1, pod warunkiem, że opinia Komisji nie jest negatywna**.

   Jeśli opinia Komisji jest negatywna, stwierdza ona, zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 25 ust. 2, przed upływem okresu wyznaczonego w pierwszym akapicie niniejszego ustępu, czy planowane środki mogą zostać wprowadzone w życie. Komisja może zażądać wprowadzenia do planowanych środków określonych poprawek."

56. Zadaniem KE w tej procedurze jest ocena, czy przyjęcie określonych środków przez dane państwo nie stoi w sprzeczności z przepisami i jest zasadne. Jeśli opinia KE nie będzie negatywna, państwo członkowskie może przyjąć przewidziane środki w terminie 6 m-cy od powiadomienia o nich KE.

57. Polska do chwili obecnej nie przystąpiła oficjalnie do stosowania systemu Nutri-Score i nie notyfikowała do KE żadnego aktu prawnego w tym zakresie. Oznacza to, że nie spełniła wymogu art. 23 rozporządzenia 1924/2006, przez co stosowanie Nutri-Score na produktach wprowadzanych z przeznaczeniem wyłącznie dla polskich konsumentów narusza przepisy tego aktu prawnego (w szczególności jego art. 8 ust. 1).

58. Wobec braku krajowego aktu prawnego, który określałby w Polsce zasady stosowania systemu Nutri-Score, wątpliwość budzi także spełnienie wymogów rozporządzenia 1169/2011 dotyczących przekazywania informacji w sposób zrozumiały i niedezorientujący. Konsumenci mający styczność z oznaczeniem Nutri-Score na produktach dostępnych w sklepach nie mają możliwości zapoznania się z pełną informacją o tym, co ono oznacza, w jaki sposób jest wyliczane i jak należy je interpretować.

59. Podstawowy zakres informacji na temat systemu Nutri-Score jest prezentowany w Internecie na stronie: http://nutriscore.pl/. Niemniej należy zauważyć, że na portalu tym brak informacji (stan na 7 grudnia 2021 r.) np. o szczegółowym sposobie wyliczenia i odstępstwach dotyczących niektórych kategorii produktów (które to określone są w tzw. instrukcji użytkowania, dostępnej

w języku francuskim i angielskim). Ponadto, analizując informacje tam przedstawione, można odnieść wrażenie braku pełnej spójności z dokumentami zasadniczymi stanowiącymi podstawę do stosowania systemu we Francji, jak choćby w zakresie opisu grafiki (kolor „ciemnopomarańczowy" został określony jako „czerwony").

60. Niezależnie od braku krajowej podstawy prawnej określającej zasady stosowania należy zauważyć, że wymóg zrozumiałości oznaczenia Nutri-Score wynikający z art. 7 rozporządzenia 1169/2011 może nie być spełniony także z uwagi na fakt, iż konsument poprzez oznaczenie literowe otrzymuje wyłącznie informację o tym, że produkt jest korzystniejszy lub mniej korzystny żywieniowo (od innych stojących na półce), ale nie wie, jaka jest tego podstawa i kryterium (co stoi za tą oceną). Takie zastrzeżenia podzielił w listopadzie 2021 r. włoski Urząd ds. Konkurencji i Rynku (AGCM), informując o wszczęciu 5 dochodzeń w sprawie stosowania systemu Nutri-Score przez firmy: GS Spa, Carrefour Italia Spa, Pescanova Italia Srl i Valsoia SpA, Regime Dukan Sas i Diet Lab Sas, Weetabix Ltd. oraz niemiecką firmę zajmującą się produkcją słodyczy. Urząd wszczął także dochodzenie przeciwko właścicielowi aplikacji, która ocenia produkty spożywcze, bazując na oznaczeniu Nutri-Score. Przyczyną dochodzeń była obawa, że oznaczenie Nutri-Score może być błędnie rozumiane przez konsumentów jako bezwzględna ocena zdrowotności danego produktu, czego przyczyną jest brak na etykiecie dodatkowych ostrzeżeń lub wyjaśnienia, jak należy je prawidłowo odczytywać.

61. Wprawdzie system Nutri-Score bazuje na informacjach zawartych w tabeli wartości odżywczej i wykazie składników, to jednak sposób ich oceny (zasady przyznawania punktów i w konsekwencji oznaczenia daną literą) nie jest prezentowany. Ponadto nie w każdym przypadku wszystkie informacje uwzględniane przy wyliczeniu Nutri-Score znajdują się na etykiecie (np. % udział owoców, warzyw czy orzechów).

62. Porównując ogólne oznaczenie Nutri-Score do dozwolonych oświadczeń żywieniowych, łatwo dostrzec, że oświadczenia żywieniowe zwykle wskazują na konkretną cechę żywieniową, np. wysoką zawartość błonnika czy niską zawartość tłuszczu, która wyróżnia produkt spośród innych.

63. Ponadto krajowe akty regulujące stosowanie Nutri-Score określają nie tylko szczegółowe zasady wyliczania i stosowania oznaczenia Nutri-Score, ale także jego monitorowanie przez właściwy urząd krajowy. Dla przykładu belgijski akt zakłada, że: „Podmioty prowadzące przedsiębiorstwo spożywcze, które zobowiązują się do stosowania logotypu określonego w niniejszej specyfikacji, informują o tym fakcie Federalną Służbę Publiczną ds. Zdrowia Publicznego, Bezpieczeństwa Łańcucha Żywnościowego i Środowiska i przekazują jej w formacie zdefiniowanym przez tę służbę wszystkie informacje konieczne do monitorowania. Przydatne dokumenty są dostępne w specjalnej zakładce w witrynie www.health.belgium.be Federalnej Służby Publicznej ds. Zdrowia Publicznego, Bezpieczeństwa Łańcucha Żywnościowego i Środowiska. Monitorowaniem stosowania logotypu zajmuje się Federalna Służba Publiczna ds. Zdrowia Publicznego, Bezpieczeństwa Łańcucha Żywnościowego i Środowiska".

64. Z treści UR wynika, że we Francji Sante w pełni kontroluje i nadzoruje stosowanie Nutri-Score, ma możliwość weryfikacji nie tylko poprawności samego wyliczania, ale też komunikacji marketingowej pod kątem spełnienia zasad ustalonych przez urząd. Podobne zasady są określone dla stosowania Nutri-Score na rynku belgijskim.

65. Stosowanie Nutri-Score na produktach w Polsce, gdzie nie ma takich zasad i nie ma urzędu odpowiedzialnego za jego stosowanie, w praktyce nie podlega żadnej kontroli, co może stanowić pole do nadużyć. Organy urzędowej kontroli żywności w Polsce, nie dysponując dokumentacją bazową w języku polskim, mogą nie być w stanie ocenić, czy oznaczenie Nutri-Score jest zgodne z zasadami określonymi przez Sante i czy nie narusza wymogów prawa żywnościowego dotyczących informacji na temat żywności.

WNIOSKI DOTYCZĄCE STOSOWANIA NUTRI-SCORE W POLSCE

- Jeśli KE pozostanie przy swoim stanowisku dotyczącym kwalifikacji logo Nutri-Score (pkt 46), to stosowanie Nutri-Score wymaga spełnienia wymogów rozporządzenia 1169/2011, a także rozporządzenia 1924/2006, zatem w celu legalnego posługiwania się logo Nutri-Score niezbędne jest przyjęcie przez władze polskie krajowego aktu prawnego, regulującego zasady posługiwania się oznaczeniem Nutri-Score.
- Akt prawny przygotowany na mocy art. 23 rozporządzenia 1924/2006 powinien być notyfikowany do KE.
- Konieczność stworzenia krajowej podstawy prawnej dla stosowania systemu Nutri-Score wynika także z potrzeby ustalenia reguł posługiwania się nim, zrozumiałych dla polskich konsumentów, oraz możliwości jego monitorowania i kontroli. Ponadto podstawą takiego aktu prawnego powinna być ocena potrzeb i zachowań polskich konsumentów w aktualnych realiach rynkowych.
- **Stosowanie oznaczenia Nuri-Score wobec braku odpowiedniej krajowej podstawy prawnej może być uznane za naruszające wymogi:**
  - Rozporządzenia 1924/2006 (art. 8 – stosowanie oświadczeń żywieniowych niespełniających wymogów), oraz
  - Rozporządzenia 1169/2011 (art. 7 i 36 – możliwość dezorientacji konsumentów, brak rzetelnego informowania m.in. w przypadku ograniczonej dostępności dokumentacji źródłowej w języku polskim).

NUTRI-SCORE – PRZEGLĄD ARGUMENTÓW PRAWNYCH I PRAKTYCZNYCH DOTYCZĄCYCH STOSOWANIA NUTRI-SCORE

66. Problem otyłości (szczególnie wśród dzieci) i skali występowania chorób dietozależnych jest niepokojący i należy szukać rozwiązań wspierających konsumentów w dokonywaniu świadomych wyborów żywieniowych, także w zakresie informacji zamieszczanych na etykietach żywności.

67. Chociaż system Nutri-Score bazuje na obowiązkowych – zgodnie z przepisami – informacjach, posiada szereg cech i założeń, które mogą budzić wątpliwości odnośnie do jego zasadności i skuteczności.

68. Oznaczenie Nutri-Score stanowi ogólną ocenę żywieniową danego produktu i uwzględnia wybrane składniki, których spożycie warto zwiększać oraz które należy ograniczać. Nie bierze natomiast pod uwagę szeregu innych aspektów związanych ze składem, naturą i właściwościami żywności, które mogą mieć istotny wpływ na uznanie, że dany środek spożywczy jest wartościowy z punktu widzenia żywieniowego, takich jak np.:
    a. stopień przetworzenia, a co się z tym wiąże – mniej lub bardziej naturalny charakter,
    b. zawartość dodatków do żywności,
    c. porcję produktu zwyczajowo spożywaną przez konsumentów.

69. Ogólna ocena w formie logo nie daje konsumentowi wiedzy o tym, które składniki miały decydujący wpływ na przyznanie konkretnego oznaczenia. Inaczej mówiąc, konsument widzi, że produkt jest np. „lepszy" (a może nawet „zdrowszy"?), ale nie wie, jaka jego cecha to powoduje.

70. Jednocześnie wybieranie produktów opatrzonych „pozytywnym" oznaczeniem (litera A lub B) oraz unikanie produktów z oznaczeniem „negatywnym" – czy nawet unikanie produktów bez oznaczenia, np. nieprzetworzonych – może wpłynąć na zróżnicowanie diety, które jest przecież podstawowym wyróżnikiem prawidłowego sposobu odżywiania.

71. Jednym z założeń systemu Nutri-Score jest reformulacja żywności w celu podniesienia jej wartości żywieniowej. Takie działania co do zasady mogą być korzystne dla konsumentów. Warto jednak zaznaczyć, że taka możliwość istnieje głównie w odniesieniu do żywności wysoko- i średnioprzetworzonej. Istnieje zatem realne ryzyko, że taka żywność będzie wypadała w oczach konsumenta bardziej korzystnie niż produkty nieprzetworzone, których składu nie da się w ten sposób zmodyfikować (np. produkty naturalnie bogate w tłuszcz, jak sery, oleje czy masło, produkty na bazie ryb). Z tego powodu uzasadnione wydaje się zbadanie zachowań konsumentów w celu sprawdzenia, jak Nutri-Score sprzyja lepszym wyborom w ramach kategorii (np. zdrowsze płatki śniadaniowe).

72. Unikanie żywności wysokoprzetworzonej jest częścią zaleceń żywieniowych w wielu krajach na świecie. Dla przykładu, Belgia w zaktualizowanych w 2017 r. zaleceniach przyjęła podejście zakładające m.in. unikanie tego rodzaju żywności jako jedną z trzech podstawowych zasad będących filarem zdrowego stylu życia:

    „The revised food-based dietary guideline for Flanders was launched in 2017. The «food triangle» approach was based on an extensive literature review and consultation, which indicated that the guide should:

    - encourage people to eat proportionally more foods derived from plants than foods derived from animals,
    - encourage people **to avoid ultra-processed foods as much as possible**,
    - communicate the importance of moderating consumption and avoiding food waste.

    These starting-points resulted in 10 principles of healthy living with regard to which foods should be consumed and some tips for sustaining behavioural change"[18].

73. Dodatki do żywności ocenione przez EFSA jako bezpieczne dla zdrowia można stosować zgodnie z przepisami unijnymi, jeśli istnieje taka potrzeba technologiczna. Nie ma jednak wątpliwości, że warto ograniczać ich stosowanie, wpływając w ten sposób na bardziej naturalny charakter żywności. Potwierdzeniem tego faktu niech będzie sytuacja kryzysowa związana z dwutlenkiem tytanu (E 171), który pomimo wieloletniego stosowania w UE okazał się potencjalnym zagrożeniem dla zdrowia konsumentów[19].

74. Powyższy problem może dotyczyć m.in. produktów, których skład regulują przepisy jakości handlowej (np. soki i nektary owocowe, dżemy, konfitury), co gwarantuje m.in. ich jednolitą i wysoką jakość. Przykładem może być sok owocowy, który nie może zawierać dodatku cukru i musi być produkowany w zgodzie z rozporządzeniem krajowym[20], wdrażającym unijną dyrektywę[21] (wymogi określają w szczególności dozwolone metody produkcji, specyfikacje surowców, dopuszczalne dodatki, cechy produktów finalnych). Taki sok może uzyskać gorsze oznaczenie Nutri-Score w porównaniu do napoju bez dodatku soku, którego skład może można dowolnie ukształtować (np. zastępując część cukru substancjami słodzącymi). Także sposób produkcji ww. napoju nie jest ograniczony restrykcyjnymi przepisami i może on zawierać większą liczbę dodatków do żywności. W efekcie lepsza ocena dla takiego napoju w porównaniu do soku może motywować konsumenta do częstszego kupowania i spożywania napojów kosztem soków, będących naturalnym źródłem witamin, składników mineralnych i innych składników o działaniu odżywczym (np. antyoksydantów).

[18] Better food and nutrition in Europe: a progress report monitoring policy implementation in the WHO European Region 2018.

[19] https://www.igifc.pl/bezpieczenstwo-zywnosci-zakaz-stosowania-e-171-przyjety-przez-panstwa-czlonkowskie/.

[20] Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 września 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie jakości handlowej soków i nektarów owocowych (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 494 z późn. zm.).

[21] Dyrektywa Rady 2001/112/WE z dnia 20 grudnia 2001 r. odnosząca się do soków owocowych i niektórych podobnych produktów przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz.U. UE. L. z 2002 r. Nr 10, str. 58 z późn. zm.).

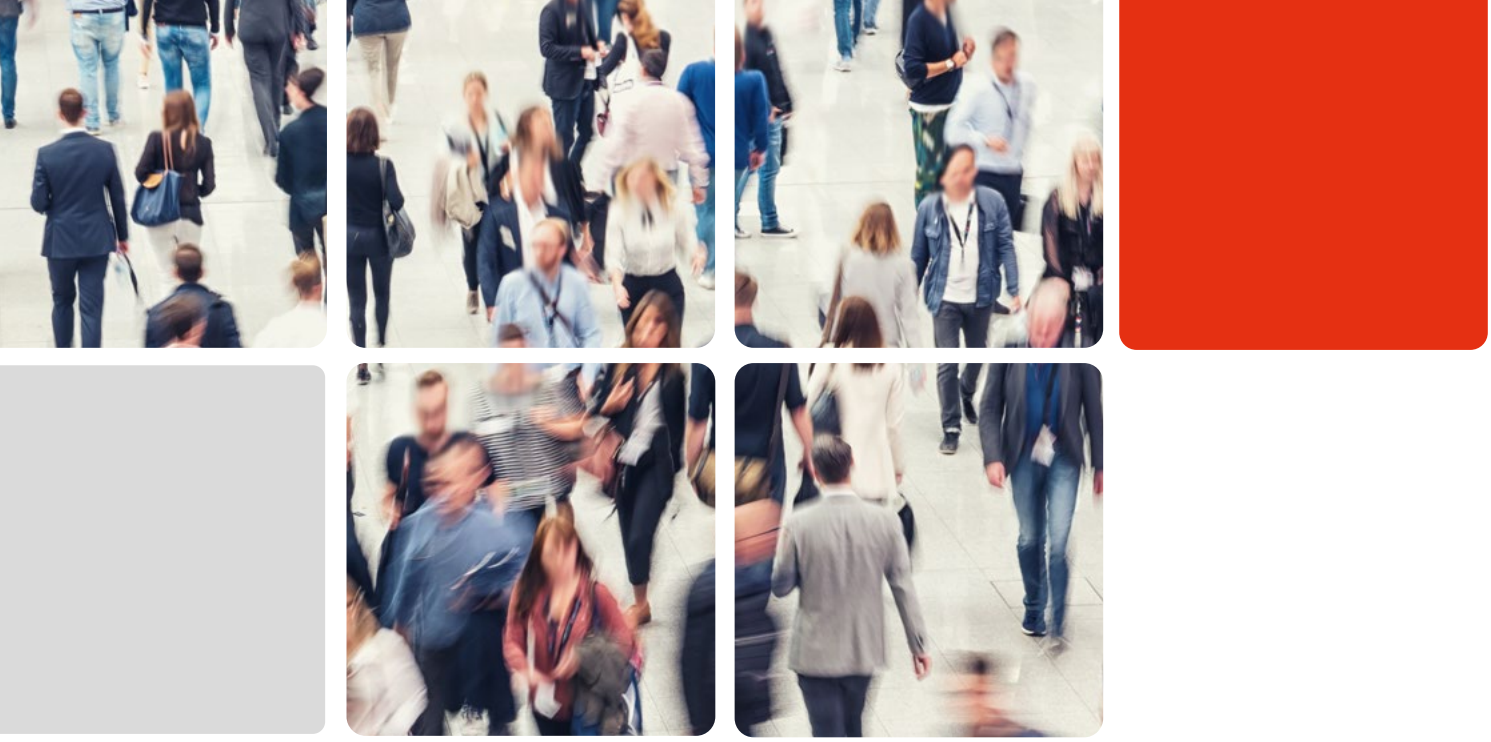

75. Podobnie negatywne skutki może mieć oznaczenie Nutri-Score w przypadku wielu produktów o szczególnej, wysokiej jakości, chronionych na mocy przepisów unijnych z zakresu systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych[22]. Jak wynika z preambuły do rozporządzenia 1151/2012, takie produkty powinny być wspierane i chronione, gdyż stanowią dziedzictwo kulturalne UE i są pożądane przez konsumentów z uwagi na ich jakość i wyjątkowy charakter:

    „(1) J**akość i różnorodność unijnej produkcji rolnej oraz produkcji w zakresie rybołówstwa i akwakultury stanowią jeden z jej istotnych atutów, dając producentom unijnym przewagę konkurencyjną i przyczyniając się znacznie do utrzymania żywego dziedzictwa kulturalnego i kulinarnego Unii**. Cechy te są owocem umiejętności i determinacji unijnych rolników i producentów, którzy zachowują tradycje, uwzględniając jednocześnie najnowsze zmiany w metodach produkcji i surowcach.

    (2) Wśród obywateli i konsumentów w Unii **wzrasta zapotrzebowanie na produkty wysokiej jakości, a zarazem na produkty tradycyjne**. Obywatele i konsumenci zwracają także uwagę na zachowanie różnorodności produkcji rolnej w Unii. **Rodzi to popyt na produkty rolne lub środki spożywcze o określonych specyficznych cechach, w szczególności związanych z ich pochodzeniem geograficznym**.

    (...) systemy jakości mogą wnieść swój wkład w politykę rozwoju obszarów wiejskich, oraz w politykę wsparcia dochodu i politykę rynkową w ramach wspólnej polityki rolnej (WPR), a także stanowić ich dopełnienie. (...)

    Polityka jakości produktów rolnych powinna zatem zapewnić producentom właściwe instrumenty pozwalające na skuteczniejsze oznaczanie i promowanie tych spośród ich wyrobów, które mają określone cechy, chroniąc jednocześnie tych producentów przed nieuczciwymi praktykami".

    Jak podaje koalicja państw sprzeciwiających się Nutri-Score:

    „Tracą na tym wszystkie tradycyjne produkty spożywcze oparte w 100% na naturalnych surowcach, takie jak: **ser feta (Grecja), ser Camembert (Francja), oliwki Kalamata (Grecja), parmezan (Włochy), Jamón de Serrano (Hiszpania), oliwa z oliwek (Grecja, Hiszpania, Włochy), miód, tradycyjne wędliny i produkty mięsne, produkty z wątróbek gęsich i kaczych itp**. Produkty tego rodzaju są oceniane bowiem jako «niezdrowe»."

76. Stosowanie oznaczenia Nutri-Score wobec ww. produktów może sprzeciwiać się celom przepisów, które z założenia mają je ochraniać i wspierać, negatywnie wpływając na ich postrzeganie przez konsumentów.

[22] ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) NR 1151/2012 z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych, dalej „rozporządzenie 1151/2012".

77. Należy zauważyć, że promowanie żywności nieprzetworzonej i niskoprzetworzonej, a w szczególności lokalnej (i z lokalnych surowców) w ramach zrównoważonej diety jest istotne dodatkowo z punktu widzenia śladu węglowego, jaki generuje taka żywność w porównaniu do średnio – i wysokoprzetworzonej. Produkty o prostszym składzie, wytworzone w prostszy sposób, wymagają mniejszego zaangażowania techniczno-technologicznego, są więc w tym względzie bardziej przyjazne dla środowiska. Jak wskazuje KE w strategii Farm to Fork (dalej „Strategia F2F")[23], redukcja śladu węglowego produktów (w tym środków spożywczych) jest koniecznością w celu zapewnienia bardziej zrównoważonej gospodarki i ochrony środowiska naturalnego.

78. Pomimo tego, że stosowanie na froncie ogólnych oznaczeń, upraszczających ocenę wartości żywieniowej środków spożywczych ma służyć konsumentom i ułatwiać ich wybory, może ono sprawić, że konsumenci będą rzadziej zapoznawać się z informacjami obiektywnymi zawartymi zwykle z tyłu etykiety, tj. wartością odżywczą i wykazem składników.

79. Istotne jest również zróżnicowanie diety zwyczajowo spożywanej w poszczególnych krajach unijnych. Rekomendowanie spożywania w większych ilościach produktów opatrzonych oznaczeniem A i B może mieć różne konsekwencje wśród konsumentów w różnych krajach.

80. Należy także podkreślić, że stosowanie systemów na froncie etykiet powinno być z założenia poparte dowodami naukowymi, które potwierdzają, że takie systemy są zrozumiałe i skuteczne w realizacji celów, którym służą. Tymczasem, jak wynika ze Sprawozdania KE:

    „Aby bezpośrednio zmierzyć, czy systemy oznaczania wartości odżywczych na przodzie opakowania rzeczywiście wpływają na poprawę diety i zdrowia konsumentów, konieczne byłoby obserwowanie ich codziennych wyborów żywieniowych w dłuższym okresie oraz dokonanie oceny wpływu systemów oznaczania wartości odżywczych na przodzie opakowania na zdrowie w badaniu randomizowanym z grupą kontrolną na przestrzeni lat. Biorąc pod uwagę trudność w zorganizowaniu takich badań oraz udowodnieniu związku przyczynowego, nie istnieje wystarczająco dużo dowodów empirycznych, by wyciągnąć wnioski na temat wpływu zastosowania etykiety na przodzie opakowania na to, jak zdrowa jest dieta, oraz na zdrowie jako takie (Cecchini i Warin, 2016, Hersey i in., 2013, Crocket i in., 2018)".

INICJATYWY KE DOTYCZĄCE ZAMIESZCZANIA TREŚCI NA FRONCIE OPAKOWAŃ ŻYWNOŚCI

81. KE podejmuje szereg działań w ramach strategii Farm to Fork, które mają na celu m.in. wspieranie bardziej zrównoważonego systemu żywnościowego oraz poprawy nawyków żywieniowych konsumentów w ramach wspierania ich zdrowia i zapobiegania chorobom dietozależnym. Działania te **polegają na przyjęciu nowych rozwiązań legislacyjnych, w tym w zakresie informacji na temat żywności**.

[23] KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW Strategia „od pola do stołu".

82. Pomysł podawania wartości odżywczej na froncie opakowań nie jest nowością. KE już w ramach prac nad projektem rozporządzenia 1169/2011 w 2008 r. proponowała przyjęcie obowiązkowego znakowania na frontowej etykiecie informacją o wartości odżywczej środków spożywczych. Jednak w toku prac nad projektem (w tym wskutek lobbingu ze strony branży spożywczej) zrezygnowano z zawarcia takiego wymogu, pozostawiając jedynie możliwość powtórzenia w głównym polu widzenia opakowania informacji o wartości energetycznej bądź też o następujących składnikach łącznie: wartość energetyczna, ilość tłuszczu, kwasów tłuszczowych nasyconych, cukrów oraz soli. Ponadto w związku z faktem, że już wtedy istniały dodatkowe sposoby oznaczania wartości odżywczej w różnych krajach UE, KE zawarła możliwość opracowywania i przyjmowania tego rodzaju systemów na mocy art. 35 rozporządzenia 1169/2011 (obwarowaną szeregiem wymogów).

83. W maju 2020 r. KE opublikowała Sprawozdanie dotyczące stosowania dodatkowych form wyrażania i prezentacji wartości odżywczej, które obejmuje nie tylko systemy przyjęte na mocy ww. art. 35, ale także inne, ogólne oznaczenia, takie jak Keyhole. Sprawozdanie opiera się na danych literaturowych pozyskanych w ramach prac Join Research Centre (JRC), a także na konsultacjach KE z organami w krajach członkowskich i zainteresowanymi stronami.

84. Wśród wniosków płynących ze Sprawozdania kluczowy brzmi następująco:

    „Biorąc pod uwagę ten priorytet polityczny, powyższe elementy oraz to, że systemy oznaczania wartości odżywczych na przodzie opakowania **mogą pomóc konsumentom w dokonywaniu świadomych wyborów żywieniowych, odpowiednim krokiem wydaje się wprowadzenie zharmonizowanego obowiązkowego etykietowania dotyczącego wartości odżywczej na przodzie opakowania na szczeblu UE**".

85. W ramach Strategii F2F KE podkreśla, że:
    a. „Obecne wzorce konsumpcji żywności nie są zrównoważone ani z punktu widzenia zdrowia, ani z punktu widzenia środowiska (...) Przejście na bardziej roślinną dietę z mniejszą ilością mięsa czerwonego i przetworzonego oraz z większą ilością owoców i warzyw ograniczy nie tylko ryzyko chorób zagrażających życiu, ale również wpływ systemu żywnościowego na środowisko".
    b. „Przekazywanie **jasnych informacji**, które ułatwiają konsumentom wybór zdrowej i zrównoważonej diety, przyniesie korzyści dla ich zdrowia i jakości życia oraz ograniczy koszty związane ze zdrowiem. W celu wzmocnienia pozycji konsumentów, aby mogli oni dokonywać świadomych, zdrowych i zrównoważonych wyborów żywieniowych, **Komisja zaproponuje zharmonizowane obowiązkowe etykietowanie dotyczące wartości odżywczej na przodzie opakowania** i rozważy zaproponowanie rozszerzenia obowiązku wskazywania pochodzenia lub źródła niektórych produktów, w pełni uwzględniając skutki dla jednolitego rynku".
    c. „będzie również szukać możliwości ułatwienia przechodzenia na zdrowszą dietę i **zachęcać do zmiany składu produktów, w tym poprzez tworzenie profili żywieniowych**, aby ograniczyć promowanie (przy pomocy oświadczeń żywieniowych lub zdrowotnych) żywności o wysokiej zawartości tłuszczu, cukru i soli".

86. W ramach Strategii F2F KE zwróciła się do „przedsiębiorstw i organizacji sektora spożywczego o to, by zobowiązały się do podjęcia konkretnych działań w zakresie zdrowia i zrównoważonego rozwoju, koncentrujących się w szczególności na: **zmianie składu produktów żywnościowych zgodnie z wytycznymi dotyczącymi zdrowej i zrównoważonej diety**; zmniejszaniu ich śladu środowiskowego i zużycia energii poprzez większą efektywność energetyczną (...)"[24].

[24] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0381.

87. Jak wynika z powyższego, wprowadzenie obowiązkowego znakowania wartością odżywczą na froncie opakowań staje się faktem. Na ten moment nie jest jeszcze jasne, jaki rodzaj oznaczeń będzie wybrany oraz które kategorie żywności będą nim objęte. Niemniej może się okazać, że ustalenie jednolitego oznaczenia obowiązkowego w całej UE ograniczy możliwość stosowania dotychczasowych, dobrowolnych oznaczeń przyjętych w krajach członkowskich, takich jak Nutri-Score. Z drugiej strony teoretycznie istnieje też możliwość, że KE zaproponuje przyjęcie jednego z istniejących już na rynku rozwiązań, takich jak np. Nutri-Score.

88. Jednocześnie KE podjęła prace przy udziale EFSA (Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności) nad stworzeniem profili żywieniowych, zarówno na potrzeby znakowania wartością na froncie (oznaczenia takie jak Nutri-Score bazują de facto na profilach żywieniowych), jak też stosowania oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych w zgodzie z założeniami rozporządzenia 1924/2006.

89. Rolą EFSA (panel NDA) jest w tym przypadku opracowanie opinii naukowej traktującej o tym:
    a. które składniki odżywcze są istotne z punktu widzenia zdrowia konsumentów europejskich (z uwzględnieniem energii, błonnika),
    b. jakie kategorie żywności są istotne w diecie Europejczyków (dla populacji ogólnej i szczególnych grup konsumentów),
    c. jakie kryteria wziąć pod uwagę przy wyborze komponentów do celów profilowania.

90. Wyniki pracy EFSA mają wskazać KE, na jakie składniki odżywcze i grupy produktów powinien być „nakierowany" system znakowania na froncie. Nie jest natomiast zadaniem EFSA, aby opracować konkretny model profilowania ani też doradzać w zakresie obecnie wykorzystywanych modeli (np. modelu, na którym opiera się Nutri-Score). Opinia EFSA będzie bazą do opracowania profili składników odżywczych. W listopadzie 2021 r. opublikowano projekt opinii[25], który został przekazany do publicznych konsultacji (będą możliwe do 9 stycznia 2022 r.). Finalna opinia ma zostać przyjęta do marca 2022 r.

[25] https://www.efsa.europa.eu/en/news/science-behind-nutrient-profiling-have-your-say.

91. Kluczowe wnioski projektu opinii EFSA w zakresie profili składników odżywczych są następujące:
   a. biorąc pod uwagę wysoką częstość występowania nadwagi i otyłości w Europie, **zmniejszenie spożycia energii** ma znaczenie dla zdrowia publicznego dla populacji europejskich,
   b. **spożycie tłuszczów nasyconych, sodu, dodanych/wolnych cukrów przekracza zalecenia** dietetyczne w większości populacji europejskich, a nadmierne spożycie wiąże się z niekorzystnymi skutkami dla zdrowia,
   c. **spożycie błonnika pokarmowego i potasu jest niewystarczające** w większości populacji dorosłych w Europie, a nieodpowiednie spożycie wiąże się z niekorzystnymi skutkami dla zdrowia,
   d. **spożycie żelaza, wapnia, witaminy D, kwasu foliowego i jodu jest niewystarczające w określonych subpopulacjach** i zwykle jest uwzględniane w krajowych politykach i/lub indywidualnych poradach,
   e. możliwe jest, że w profilowaniu należy uwzględnić także składniki, co do których nie ma pewności naukowej o ich korzystnym wpływie na zdrowie; może to dotyczyć np. konieczności włączenia „**niektórych kwasów omega-3** do modeli profilowania składników odżywczych, aby zachęcić do spożywania tłustych ryb zgodnie z ich zaleceniami żywieniowymi, mimo że dane dotyczące spożycia tych kwasów tłuszczowych są niewystarczające, aby stwierdzić, czy są one spożywane w nieodpowiednich ilościach lub nie",
   f. grupy żywności, które odgrywają ważną rolę w europejskich dietach, to: produkty bogate w skrobię (głównie zboża i ziemniaki), owoce i warzywa, rośliny strączkowe, mleko i nabiał, mięso i produkty mięsne, ryby i skorupiaki, orzechy i nasiona oraz napoje bezalkoholowe,
   g. krajowe wytyczne (analizowane na potrzeby opinii) zachęcają do spożywania produktów pełnoziarnistych, owoców i warzyw, orzechów i nasion, mleka i produktów mlecznych o obniżonej zawartości tłuszczu, ryb i wody. Jeśli jednak w ramach tych grup produktów znajdują się takie, które są bogate w tłuszcze nasycone, cukry i/lub sód, to ich także należy unikać. Zasadniczo kraje UE promują regularne spożywanie roślin strączkowych w zastępstwie mięsa (szczególnie czerwonego mięsa i przetworzonego mięsa) oraz olejów roślinnych bogatych w tłuszcze jednonienasycone i wielonienasycone zamiast tych bogatych w tłuszcze nasycone.

92. Szczególnie istotny spośród powyższych wniosków wydaje się ten, że należy uwzględnić kwasy omega-3 w profilowaniu żywności, bo mają one istotne znaczenie dla konsumentów. W tym kontekście potwierdza się potencjalna konieczność zmiany założeń systemu Nutri-Score, który nie uwzględnia tego składnika w swoim algorytmie.

93. W ślad za opublikowaniem Strategii F2F KE udostępniła także tzw. wstępną ocenę skutków regulacji[26] (planowanych do przyjęcia, o których mowa powyżej). W odniesieniu do znakowania wartością odżywczą na froncie KE przewidywała w 2020 r. wybór jednej spomiędzy następujących opcji 1-4:

Etykiety przedstawiające poszczególne składniki odżywcze		Etykiety uproszczone	
Numeryczne **(Opcja 1)**	Kodowanie barwne **(Opcja 2)**	Demonstrujące poparcie **(Opcja 3)**	Wskaźniki stopniowane **(Opcja 4)**
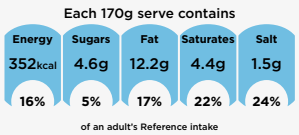	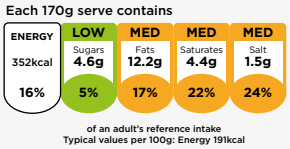		

[26] INCEPTION IMPACT ASSESSMENT; Ref. Ares(2020)7905364 – 23/12/2020.

94. I tak, poszczególne opcje mają następujące założenia:
    a. opcja 1 (Nutrient-specific labels – numerical) – obiektywne informacje na temat zawartości wybranych składników ze wskazaniem % RWS (opcja oparta o obecną możliwość powtarzania składników zgodnie z rozporządzeniem 1169/2011),
    b. opcja 2 (Nutrient-specific labels – colour-coded) – bazuje na opcji nr 1, wzbogaconej o kolory wskazujące na niską, średnią i wysoką zawartość składników,
    c. opcja 3 (Summanry lables – endorsment logos) – tzw. logo pozytywne, przyznawane w przypadku produktów spełniających określone wymogi (uznanych za korzystne żywieniowo),
    d. opcja 4 (Summary lables – graded indicators) – ogólna ocena wartości żywieniowej produktu przedstawiana w postaci oznaczenia; dotyczy wszystkich środków spożywczych.

95. Ocena powyższych opcji i propozycja wyboru jednej konkretnej powinna być przedstawiona przez KE w ramach kolejnej oceny skutków regulacji. Ma ona stanowić porównanie potencjalnego wpływu poszczególnych opcji na funkcjonowanie rynku w celu podjęcia decyzji o tym, która z nich najlepiej adresuje potrzeby zainteresowanych stron oraz pozwala osiągnąć główny cel inicjatywy ustawodawczej. Będzie oparta w szczególności o dotychczasowe badania literaturowe i raporty, zaktualizowany raport JRC (Front-of-pack nutrition labelling schemes: a comprehensive review) oraz wyniki konsultacji publicznych. Na podstawie wniosków nowej oceny skutków KE powinna zaproponować konkretne rozwiązania prawne. Krok ten jest planowany na IV kwartał 2022 r.

96. Konsultacje publiczne[27] dotyczące aktualizacji przepisów z zakresu informacji na temat żywności (w tym znakowania na froncie) zakończyły się w lutym 2021 r. Wniesiono 472 komentarze (najwięcej z Belgii, Włoch, Francji, Hiszpanii i Szwecji).

97. Z przeglądu komentarzy można wnioskować, że głosy są bardzo podzielone: niektórzy optują za Nutri-Score, inni są przeciwko (Włochy – mają własną propozycję), Norwegia wspiera własny system (Keyhole) i jest zdecydowanie przeciwna obowiązkowemu charakterowi takich oznaczeń. Poniżej wybrane komentarze:
    a. Ministry of Health & Ministry of Agriculture/Holandia

       Urząd holenderski wspiera KE w ustaleniu systemu znakowania na froncie, jednak zwraca uwagę na konieczność dostępności i transparentności danych w celu prawidłowego stosowania logo: “Finally, availability and transparency of data is important for proper use of a nutrient logo. The Netherlands proposes to include this in the impact assessment”.

[27] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12749-Food-labelling-revision-of-rules-on-information--provided-to-consumers_en.

b. BONPAIN/Belgia

Zwraca uwagę na ryzyko związane z upraszczającym charakterem oznaczeń na froncie, co może być krzywdzące dla produktów tradycyjnych:

"Oversimplifications of front-of-pack nutrition labelling and nutrient profiles must be avoided and should not be to the disadvantage of certain (traditional) products, e.g. in the pastry sector, which risk to be branded as unhealthy and thrown in the same category as really toxic/low-quality products with which they have little in common other than nutritional statistics".

c. David Sokol/Belgia (tłumaczenie własne):

„Przestań infantylizować populację punktami A, B, C... lub kolorami, ale wzmocnij budżety na konkretne działania i podnoszenie świadomości wśród najmłodszych, nauczycieli, wrażliwej publiczności itp., aby (ponownie) połączyć nas ze znaczeniem i ogromnym wpływem, jaki nasza żywność ma na nasze ciało, ogólnie na żywe istoty".

d. Italian Society of Food Science and Nutrition/Włochy (tłumaczenie własne):

„Wiele dowodów wskazuje na to, że konsumenci z zadowoleniem przyjmują system Nutri-Score, co prowadzi do zmiany ich wyborów, zwiększając zakup żywności oznaczonej na zielono i zmniejszając zakup żywności oznaczonej na czerwono. Jednak takie zachowanie niekoniecznie jest pozytywne z punktu widzenia diety konsumenta, gdyż paradoksalnie mogłoby narazić konsumenta na większe ryzyko. (...) Obszerna literatura na temat wpływu etykiet żywności wyraźnie pokazuje, że konsument kojarzy zielony kolor ze znaczeniem «zdrowym», «naturalnym» lub «lekkim», ze względu na pozytywne odczucia związane z tym kolorem; to skojarzenie wpływa na opinie na temat zdrowia, niezależnie od informacji żywieniowych wskazanych na etykiecie. (...) Produkt jest postrzegany jako zdrowszy, co prowadzi do zwiększenia spożywanej porcji. Nutri-score (...) skłania konsumenta do zwiększania spożycia żywności oznaczonej na zielono. Na tej podstawie można postawić hipotezę, jak zachowuje się konsument przed pizzą margherita (zielona w Nutri-Score). (...) Kolor zielony odnosi się do 100 g produktu, a nie do faktycznie spożytej porcji (w przypadku pizzy co najmniej 350 g). To samo może się zdarzyć w przypadku innych produktów oznaczonych zielonym kodem, takich jak makaron, ryż, chleb lub bezkaloryczne napoje słodzone: zdrowsze i lżejsze, co prowadzi do zwiększenia spożywanej ilości".

e. Stowarzyszenie KUPS:

„Jesteśmy przeciwni wprowadzeniu znakowania FOPNL oraz określeniu profili żywieniowych bez dogłębnej analizy, oceny ekspertów oraz holistycznego podejścia do wszystkich elementów życia wpływających na choroby niezakaźne, w tym otyłość. W naszej ocenie wprowadzenie dodatkowego znakowania wartością odżywczą z przodu opakowania (FOPNL) z użyciem kolorów (traffic lights np. Nutriscore) będzie służyło przede wszystkim do konkurowania produktów i producentów między sobą, natomiast nie będzie niosło rzeczywistych i korzystnych dla konsumenta elementów edukacyjnych oraz poprawiających jego dietę i żywienie. Żadne kolejne i dodatkowe znakowanie na etykiecie nie zastąpią rzetelnej edukacji konsumentów odnośnie do holistycznego podejścia do żywienia i stylu życia oraz zrozumienia przez nich korzyści płynących ze spożywania produktów o wysokiej jakości i wartości odżywczej, niskoprzetworzonych, naturalnych lub z wysokim udziałem składnika naturalnego. Co więcej, systemy oceny w głównej mierze oparte tylko na wybranych składnikach np. cukier, tłuszcz, sól będą skutkować deprecjonowaniem produktów naturalnych, niskoprzetworzonych, jednoskładnikowych, które często są promowane w ramach programów unijnych dot. produktów lokalnych, regionalnych czy z oznaczeniem geograficznym".

98. 20 października 2021 r. opublikowano rezolucję Parlamentu Europejskiego (PE) „w sprawie strategii «od pola do stołu» na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego”[28]. PE podkreśla konieczność poprawy wzorców konsumpcji europejskich konsumentów, w tym „rozwiązanie problemu nadmiernego spożycia mięsa i produktów ultraprzetworzonych, a także produktów o wysokiej zawartości cukru, soli i tłuszczów, co będzie również korzystne dla środowiska i dobrostanu zwierząt oraz zwiększy odporność gospodarki”. Podkreśla ponadto, że „unijne zalecenia **oparte na wiedzy naukowej, zawierające jasne cele dotyczące zrównoważonej, zdrowej i bardziej zbilansowanej diety, uwzględniające kulturową i regionalną różnorodność europejskiej żywności i diety, a także potrzeby konsumentów**, byłyby pomocne i motywujące dla konsumentów oraz stanowiłyby źródło informacji dla państw członkowskich w dążeniu do włączenia elementów zrównoważonego rozwoju do krajowych zaleceń żywieniowych”.

99. Istotny dla Raportu jest pkt 94. Rezolucji, w którym PE podkreśla, że oznaczanie wartości odżywczej powinno być zrozumiałe dla konsumentów oraz przekazywać **przejrzyste, porównywalne i zharmonizowane informacje o produktach**. Jednocześnie wyraźnie wezwano KE do uwzględnienia specyfikacji produktów o niezmiennym składzie (jednoskładnikowych i z chronionymi oznaczeniami): PE „przyznaje, że międzynarodowe instytucje ochrony zdrowia publicznego, takie jak Światowa Organizacja Zdrowia, uznały etykiety z informacjami o wartościach odżywczych umieszczane na przedniej części opakowania za kluczowe narzędzie ułatwiające konsumentom bardziej świadome, wyważone i zdrowsze wybory żywnościowe; podkreśla, że system etykiet z informacjami o wartościach odżywczych umieszczanych na przedniej części opakowania, który jest spójny z wytycznymi żywieniowymi i je uzupełnia, powinien pomagać konsumentom wybierać zdrowiej dzięki zrozumiałym informacjom na temat spożywanej żywności; apeluje do Komisji o dopilnowanie, aby obowiązkowe i zharmonizowane unijne oznaczenie wartości odżywczej na przedniej części opakowania **opracowano w oparciu o solidne, niezależne dowody naukowe i aby wykazano, że jest ono zrozumiałe dla konsumentów**, z otwartym dostępem dla wszystkich podmiotów rynkowych, w tym małych i średnich, z uwzględnieniem dodatkowego obciążenia dla podmiotów prowadzących przedsiębiorstwa spożywcze i związków zawodowych; podkreśla ponadto, że **aby ułatwić porównywanie produktów, oznaczenie powinno zawierać element interpretacyjny zapewniający przejrzyste, porównywalne i zharmonizowane informacje o produktach oraz opierać się na jednolitych ilościach referencyjnych; apeluje do Komisji, aby należycie uwzględniła specyfikę produktów jednoskładnikowych i produktów objętych europejskimi**

[28] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0425_PL.html.

systemami jakości (ChNP, ChOG, oznaczenia geograficzne itp.), w szczególności niezmienność ich składu, a jednocześnie podkreśla, że wszelkie ewentualne wyłączenia powinny opierać się na argumentach naukowych".

Niezależnie od powyższych wezwań ze strony PE Komisja zapowiada, że będzie działać zgodnie z przyjętym wcześniej harmonogramem.

100. Warto wspomnieć także o treści pytań parlamentarnych, które w ostatnim czasie skierowano do KE w kontekście Nutri-Score. Szczególnie istotne jest pytanie parlamentarne[29] z maja 2021 r., w którym powołano się na opinię Komitetu ds. Rybołówstwa (European Parliament Committee on Fisheries) dotyczącą strategii F2F, w której to opinii Komitet m.in. wzywa państwa członkowskie do wstrzymania krajowych działań, które mogłyby utrudnić KE harmonizację w zakresie znakowania wartością odżywczą na froncie. Można wnioskować, że jest to wezwanie do nieopracowywania/niewdrażania krajowych systemów (np. Nutri-Score), skoro KE ma opracować jednolitą propozycję. W ww. pytaniu autor dopytuje KE, jaki jest zatem jej pogląd na przyłączenie się Hiszpanii do systemu Nutri-Score oraz czy KE ma świadomość krytyki pod adresem tego systemu w odniesieniu do produktów z chronionymi unijnymi oznaczeniami. KE w swojej odpowiedzi[30] **wskazuje, że nie ma przeszkód do stosowania obecnie dodatkowych systemów, o ile są one zgodnie z przepisami, oraz potwierdza, że zna wątpliwości branży i jeśli zajdzie taka potrzeba – przyjmie dla wybranych produktów szczególne warunki**.

Tłumaczenie własne:

„Zgodnie z obowiązującymi przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 państwa członkowskie mogą zalecać, a podmioty działające na rynku spożywczym mogą stosować systemy oznaczania wartości odżywczej z przodu opakowania, pod warunkiem że są one zgodne z wymogami prawnymi. (...) Jako jedno z działań pomagających osiągnąć te cele (tj. strategii F2F) Komisja ogłosiła, że do końca 2022 r. przygotuje wniosek dotyczący zharmonizowanego, obowiązkowego oznaczania wartości odżywczej z przodu opakowania na poziomie UE, aby umożliwić konsumentom dokonywanie świadomych i świadomych dla zdrowia wyborów żywieniowych. **Strategia nie zaleca żadnego konkretnego schematu oznaczania wartości odżywczej z przodu opakowania i na tym etapie nie dokonano wyboru. Wybór ten będzie oparty na wynikach oceny skutków, konsultacji z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami oraz doradztwie naukowym.** Komisja zdaje sobie sprawę z obaw wyrażanych przez niektóre zainteresowane strony związane z systemami oznaczania wartości odżywczej z przodu opakowania oraz produktami oznaczonymi oznaczeniami geograficznymi, które zostaną należycie uwzględnione podczas przygotowywania wniosku Komisji. Jak ogłoszono we wstępnej ocenie skutków, Komisja zbada możliwość zastosowania szczególnych warunków do niektórych kategorii żywności".

101. KE, zarówno poprzez odpowiedzi na pytania parlamentarne, jak też podczas dyskusji z przedstawicielami państw członkowskich podkreśla, że na tę chwilę nie podjęła jeszcze decyzji o przyjęciu Nutri-Score (czy też któregokolwiek innego systemu) jako preferowanego rozwiązania.

[29] Question for written answer E-002610/2021 to the Commission Rule 138 Francisco José Millán Mon (PPE), Juan Ignacio Zoido Álvarez (PPE), Gabriel Mato (PPE).

[30] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2021-002610-ASW_EN.html.

CZY NUTRI-SCORE MOŻE STAĆ SIĘ OBOWIĄZKOWYM OZNACZENIEM W UE?

102. Analizując przedstawione informacje, można stwierdzić, że wpływ na wybór systemu Nutri-Score jako obowiązkowego do stosowania na froncie opakowań żywności w UE mogą mieć:
    a. pozytywna ocena systemów opartych o kolory, które są łatwe do interpretacji dla konsumentów,
    b. „przetarcie szlaku" przez system Nutri-Score – duży stopień zaawansowania prac (od strony organizacyjnej, ale i naukowej – powołane komitety) i coraz szybsze rozprzestrzenianie się w UE (KE zapewne wkrótce zapyta się – na potrzeby oceny skutków regulacji – jakie systemy są stosowane w każdym kraju, co może się przełożyć na finalną decyzję),
    c. Prezydencja Francji w Radzie UE (Prezydencja kieruje pracami Rady nad unijnym ustawodawstwem oraz dba o ciągłość programu UE, porządek procedur legislacyjnych i współpracę państw członkowskich), która przypada na okres styczeń – czerwiec 2022 r., czyli ten, który powinien być kluczowy dla postępu prac nad przygotowaniem propozycji legislacyjnych w sprawie frontu opakowań (bazą do tych propozycji będzie ocena skutków regulacji, na którą właśnie czekamy),
    d. pozytywna opinia – działającej w ramach WHO – IARC – Międzynarodowej Agencji ds. Badań nad Rakiem, bazująca na danych naukowych, które mogą być bazą do podejmowania decyzji w analizowanej sprawie,

Należy podkreślić, że WHO Europe nie udzieliła poparcia Nutri-Score (ani żadnemu innemu systemowi), a jedynie wskazała, że znakowanie na froncie opakowań może być przydatnym narzędziem dla konsumentów i warto kontynuować prace badawcze w tym zakresie[31].

    e. zasadnicza polemika wobec Nutri-Score dotyczy produktów z chronionymi oznaczeniami oraz żywności, której składu nie da się modyfikować. Ten problem można rozwiązać, wyłączając niektóre kategorie produktów ze stosowania Nutri-Score i zawężając stosowanie systemu np. tylko do żywności średnio- i wysokoprzetworzonej,
    f. nacisk na producentów o poprawę składu produktów, do której – przynajmniej w założeniu – ma mobilizować właśnie Nutri-Score (choć są wątpliwości, czy byłyby to korzystne zmiany) oraz podjęcie prac nad profilami składników odżywczych.

103. Niezależnie od powyższego wybór KE powinien być oparty o dane naukowe i jednocześnie uwzględniać interesy wszystkich zainteresowanych stron.

104. Kontrowersji wobec Nutri-Score jest dużo. Spore jest też grono przeciwników. Należy też pamiętać, że propozycja KE będzie procedowana w PE oraz Radzie, a proces ten może mieć istotny wpływ na kształt finalnej wersji przepisów (jak to było w przypadku treści rozporządzenia 1169/2011).

[31] https://www.who.int/news/item/27-09-2021-state-of-play-of-who-guidance-on-front-of-the-pack-labelling.

nutriscore-fakty.pl

E-mail:
kontakt@nutriscore-fakty.pl

Sfinansowano z Funduszu Promocji Owoców i Warzyw.